

การพัฒนาวิทยากรต้นแบบตามแนวทางของพระพุทธศาสนา*

The Development of Ideal Trainers in Buddhist Way

¹พระปราโมทย์ วาทโกวิโท และ พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส

¹Phra Pramote Vadakovido and Phramaha Hansa Dhammahāso

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

¹Corresponding Author. Email: Boss04506@hotmail.com

บทคัดย่อ

วิทยากรต้นแบบทางพระพุทธศาสนาถือว่าเป็นธรรมทูต โดยหมายถึงผู้นำสันติภาพสู่สังคมและชาวโลกด้วยการเผยแผ่คำสอนทางพระพุทธศาสนา โดยมีวิธีการการเผยแผ่ตามหลักของโอวาทปาติโมกข์ที่พระพุทธเจ้าทรงใช้การเผยแผ่สำหรับธรรมทูตตั้งแต่พุทธกาลจนถึงปัจจุบัน วิธีการเผยแผ่ที่พระพุทธเจ้าทรงใช้ได้ผลสำเร็จมากที่สุด คือ “การไม่ว่าร้ายใคร ไม่กระทบกระทั่งใคร” เป็นการสื่อสารธรรมเชิงสันติภาพ เคารพในความแตกต่าง พระพุทธเจ้าใช้วิธีการกระทบธรรมแต่ไม่กระทบคน วิทยากรทางพระพุทธศาสนาจึงต้องเป็นมิตรกับทุกฝ่าย การพัฒนาวิทยากรต้นแบบตามแนวทางของพระพุทธศาสนาต้องยึดหลักตามของโอวาทปาติโมกข์ อันเป็นหัวใจสำคัญของนักเผยแผ่พระพุทธศาสนา ประกอบด้วย 1) คุณสมบัติเฉพาะตัว วิทยากรต้องยึดมั่นอยู่ในอุดมการณ์ ประกอบด้วย การมีขันติธรรมทางศาสนา มีความใจกว้างในความแตกต่าง ไม่เบียดเบียนใคร ไม่กระทบกระทั่งใคร 2) เป้าหมายหรือกรอบในการเผยแผ่ วิทยากรต้องยึดหลักการ ประกอบด้วย การไม่ทำบาปทั้งปวง การทำความดีให้เพียบพร้อม และการทำจิตของตนให้บริสุทธิ์มีความสงบ 3) หลักการในการสร้างสัมพันธ์กับสังคม วิทยากรต้องประพฤติปฏิบัติตนดำรงมั่นอยู่ใน วิธีการประกาศพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย การไม่ว่าร้ายใคร ไม่กระทบกระทั่งใคร

ดังนั้น โอวาทปาติโมกข์ถือว่าเป็นคุณสมบัติเป้าหมายหลักการและวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระพุทธองค์ที่ได้วางรากฐานไว้เพื่องานพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง” ถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญของการพัฒนาวิทยากรต้นแบบตามแนวทางของพระพุทธศาสนา กลุ่มพระปัญญาวัคคีย์จึงเป็นพระวิทยากรทางพระพุทธศาสนาชุดแรกที่พระพุทธเจ้าทรงสร้างขึ้น เพื่อการเผยแผ่ธรรมทางพระพุทธศาสนา

คำสำคัญ: การพัฒนา; วิทยากรต้นแบบ; พระพุทธศาสนา

Abstract

An ideal expert in buddhism is a dhamma missionary who brings peace to the society and the world by propagating the teaching in buddhism with the method in propagation according to the Ovāda Pāṭimokkha preached by the buddha which is the guideline for dhamma missionary in propagation since the Buddha time up until now. The most successful method used by the buddha is “not hurting people by saying and no confliction” which is the peaceful dhamma communication, respect in differences. The buddha used the method of effecting dhamma but not effecting people so an expert in buddhism has to be friendly with entities. The development of an ideal expert in buddhism has to hold on to the concept of the Ovada Patimokkha which is the essential heart of buddhist propagator consisting of 1) special characteristics, an expert needs to adhere to ideologies which are having religious tolerance, open-minded in differences, no exploitation, no conflict; 2) target or framework in propagation, an expert has to hold tight the principles of the cease to do unwholesomeness, cultivate the wholesomeness, and purify the mind to have tranquility; and 3) concept in making relationship with the society, an expert should behave and train oneself to be in the Buddhism declaration method which are not hurting people by saying and no confliction.

Hence, “the Ovāda Pāṭimokkha is considered to be the qualities of targeting principle and method of buddhist propagation of the buddha who has laid down the foundation for the real buddhist task”. This is considered to be an important tool in the development of an ideal expert in buddhism. The five ascetics were the first and foremost buddhist expert monks that the Buddha had initiated for the buddhist propagation.

Keywords: Development; An ideal expert; Buddhism

บทนำ

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาต้องยอมรับว่าเป็นงานที่สืบทอดทอดโดยตรงจากพระพุทธเจ้าและ
เป็นงานที่พระพุทธร่องค์ทรงสถาปนาขึ้น ด้วยพระหัตถ์ปฏิบัติด้วยพระองค์เองเพียงพรรษาแรกทรงหมุนกงล้อ
แห่งธรรม จัดขบวนทัพขับเคลื่อนหมู่สงฆ์ทั่วชมพูทวีปโดยใช้หลักธรรมทูต อันเป็นพุทธวิธีสันติภาพเป็นธงชัย
นำขบวนทัพที่กึกก้องเกรียงไกร งานที่มีอายุยืนยาวและอาวสุที่สุดคือการเผยแผ่ งานเผยแผ่เป็น
กระบวนการสอนเน้นให้คนเข้าใจแล้วค่อยเรียนรู้และเลียนแบบ งานการเผยแผ่เป็นงานที่มีเกียรติมีศักดิ์ศรี
ที่พระพุทธร่องค์ทรงแต่งตั้งมอบหมายให้นัธรรมะคำสั่งสอนที่พระองค์ทรงตรัสรู้แล้วไปปฏิบัติให้เห็นผลแล้ว
สอนให้คนอื่นรู้ตาม ผู้ทำหน้าที่ถ่ายทอด คือ สอนธรรมะของพระพุทธเจ้าจึงเรียกว่า “ธรรมทูต หรือ สมณทูต
คือผู้นำสันติภาพไปสู่ชาวโลก” (Phra Dheb bodhividhes (Weerayut Vīrayuddho), 2010) สอดรับ
กับศาสตร์สมัยใหม่ด้วยคำว่า วิทยาการ โดยเป็นผู้ทรงความรู้ความสามารถในศิลปวิทยาแขนงต่างๆ เป็นผู้ที่มี
ความรู้ความสามารถในสาขาที่ตนเองมีความชำนาญจนสามารถถ่ายทอดให้ผู้อื่นมีความรู้ความเข้าใจได้ ใช้คำ
ว่า Trainer หมายถึง วิทยาการ หรือ ผู้บรรยาย เช่น หลักสูตรอบรม เทคนิคการเป็นวิทยาการ ในทาง
พระพุทธศาสนาไม่มีคำว่าวิทยาการแต่ใช้คำว่า ธรรมทูต หรือ สมณทูตเป็นผู้นำสันติภาพไปสู่ชาวโลก คำว่า
“**ธรรมทูต**” หมายถึง ผู้ส่งสาส์นแห่งธรรมหรือผู้ถือสาส์นส่งข่าวธรรม ทูตของธรรม หรือ ทูตผู้นำธรรมไป
สื่อสาร หรือ ผู้สื่อสารแห่งธรรม พระภิกษุผู้ได้รับมอบหมายหรือแต่งตั้งให้เดินทางไปเผยแผ่ประกาศธรรมใน
ต่างถิ่นต่างแดน ในช่วงต้นพุทธกาลพระพุทธเจ้าทรงประกาศธรรม มีผู้ศรัทธาและรู้แจ้งธรรมเพิ่มขึ้น ทำให้
เกิดพระอรหันตสาวกมีจำนวน ๖๐ องค์ออกไปประกาศพระศาสนา ด้วยพระดำรัสว่า “**จรณ ภิกขเว จาริกัง
พหุชนหิตาย พหุชนสุขาย โลกานุกมปาย ภิกขุทั้งหลาย พวกเธอจงจาริกไปเพื่อประโยชน์และความสุข
ของชนจำนวนมาก เพื่อเกื้อกูลแก่ชาวโลก**” ทำให้อรรถกถาจารย์ประพันธ์คาลางานพระธรรมทูตว่า
“กโรณาธ ธรรมทูตเยย วิชยยาปถ ภิกขโว สนตโตถาย สดตานิ สุพพตา วณัน มม.” เพื่อเป็นหลักฐานแสดง
ว่าธรรมทูตเป็นคำที่ใช้เรียกพระอรหันตสาวก 60 องค์ ที่พระพุทธเจ้าทรงส่งไปประกาศพระศาสนา
โดยถือว่าเป็นพระธรรมทูตชุดแรกในประวัติศาสตร์แห่งพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นคาถาประกอบพุทธพจน์และ
คาถาโอวาทปาติโมกข์เพื่อใช้เป็นหลักนำทางการทำงานของพระธรรมทูตทั้งหลายสืบต่อไป (Phra
Brahmagunabhorn (P.A. Payutto), 2013)

การพัฒนาวิทยาการต้นแบบของพระพุทธเจ้า

ปฐมเทศนาถือว่าเป็นการเคลื่อนธรรมจักรครั้งแรกอันเลื่องชื่อของพระพุทธเจ้า เป็นเทศนาที่นำเข้าสู่
สู่ทางสายกลางระหว่างขั้วสุดโต่งที่เป็นการหมกมุ่นในกามกับการทรมานตนให้ลำบาก ซึ่งรับสั่งกับภิกษุ
ปัญจวัคคีย์ว่า “ภิกษุทั้งหลายที่สุด 2 อย่าง บรรพชิตไม่พึงเสพ คือ 1) กามสุขัลลิกานุโยค เป็นการหมกมุ่น
อยู่ในกามสุขทั้งหลาย 2) อตตกิลมณานุโยค เป็นการสร้างความเดือดร้อนแก่ตนเป็นความทุกข์” ถือว่าเป็น

จุดเริ่มต้นของการสร้างพระสาวกตามคำสอนทำให้พระพุทธเจ้าเปล่งอุทานว่า “ผู้เจริญทั้งหลาย โภณตัณญะ ได้รู้แล้วหนอ” พระอัญญาโณตตัณญะจึงเป็นธรรมทูต สมณทูต หรือวิทยากรต้นแบบท่านแรกของพระพุทธเจ้า (Phra Dhebbodhividhes (Weerayut Virayuddho), 2010) จากนั้นพระพุทธเจ้าได้ส่งพระสาวก 60 รูปไปแสดงธรรมด้วยความกรุณา กล่าวว่า “ครั้งนั้นมีพระอรหันต์ในโลก 61 รูป พระพุทธเจ้าตรัสกับภิกษุว่า “ภิกษุทั้งหลายเราพ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวง ทั้งที่เป็นของทิพย์ ทั้งที่เป็นของมนุษย์ แม้พวกเธอก็พ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวง ทั้งที่เป็นของทิพย์ ทั้งที่เป็นของมนุษย์” ภิกษุทั้งหลายพวกเธอจงจาริกไป เพื่อประโยชน์สุขแก่ชนจำนวนมาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพมนุษย์ อย่าไปโดยทางเดียวกันสองรูป จงแสดงธรรมมีความงามในเบื้องต้น มีความงามในท่ามกลาง และมีความงามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะบริสุทธิ์บริบูรณ์ครบถ้วน สัตว์ทั้งหลายที่มีสติในทานน้อย มีอยู่ ย่อมเสื่อมเพราะไม่ได้ฟังธรรม จักมีผู้รู้ธรรม ภิกษุทั้งหลาย แม้เราก็จักไปยังตำบลอุรุเวลาเสนานิคมเพื่อแสดงธรรม (Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 2018) พระพุทธเจ้าพระองค์เป็นต้นแบบของธรรมทูต สมณทูต หรือวิทยากรต้นแบบในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อชาวโลกทั้งปวง

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเถรวาทเริ่มต้นขึ้นหลังจากพระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้ธรรมแล้วพระองค์ทรงเริ่มโปรดกลุ่มพระปัญจวัคคีย์เป็นกลุ่มแรก การเผยแผ่ยุคสมัยพระพุทธเจ้าถือว่าเป็นยุคทองของพระพุทธศาสนา โดยมีพระพุทธเจ้าทรงเป็นหลักชัยของการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ลักษณะการแผ่ขยายของพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในประวัติศาสตร์ ตั้งอยู่บนฐานแห่งความเมตตา พระพุทธเจ้าซึ่งอยู่ในฐานะต้นแบบแห่งการเผยแผ่ พระองค์ทรงมีพระคุณอันประเสริฐด้วยพระกรุณาคุณ ทรงมีความรักความปรารถนาติดต่อสัตว์โลกและพระอรหันสาวกทั้งหลายได้บรรลุประโยชน์สูงสุด 2 ประการ คือ 1) ปัญญา เป็นความรู้แจ้งรู้ทันสภาวะความเป็นจริงในธรรมชาติ 2) กรุณา เป็นความคิดที่จะเหลือช่วยผู้อื่นอย่างบริสุทธิ์ใจ พระสงฆ์มีบทบาทมากในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพราะ พระสงฆ์เป็นสัญลักษณ์หรือตัวแทนพระพุทธศาสนาทำหน้าที่เผยแผ่จึงเป็นเรื่องง่ายที่จะสำเร็จ เพราะผู้คนมีความไว้วางใจในฐานะเป็นนักบวชผู้ทรงศีลเป็นผู้มีข้อวัตรปฏิบัติน่าเลื่อมใส และมีความรู้ลึกซึ้งมีความแตกฉานในคำสอนสามารถถ่ายทอดธรรมะให้ผู้อื่นเข้าใจง่าย พระสงฆ์จึงมีความตระหนักว่าการกิจด้านการเผยแผ่เป็นหน้าที่โดยตรง สอดคล้องกับปฐมพุทธดำรัสของพระพุทธเจ้าให้พระสงฆ์สาวกออกไปบำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือมวลมนุษย์และสัตว์โลกโดยการนำคำสอนของพระองค์ไปเผยแผ่เพื่อประโยชน์สุข ดังพุทธดำรัสที่ว่า “ภิกษุทั้งหลายพวกเธอจงจาริกไปเพื่อประโยชน์สุขแก่ชนจำนวนมาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ อย่าไปโดยทางเดียวกันสองรูป จงแสดงธรรมมีความงามในเบื้องต้น มีความงามในท่ามกลาง และมีความงามในที่สุด”

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาไม่มีประวัติแห่งการบีบคั้น การจำกัด หรือขัดแย้งกับศาสนาอื่นๆ เลย เพราะใช้หลักความละมุนละม่อม (Lecturers of Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 2017) พระพุทธศาสนาจึงเป็นกระบวนทัศน์ใหม่ ในการพัฒนาพระสาวกออกไปเผยแผ่ธรรมในฐานะพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งสันติภาพ มีหลักฐานชัดเจน 3 เรื่อง คือ 1) ช่วงตอนที่พระพุทธเจ้าทรงส่ง

พระสาวกออกไปประกาศศาสนาให้การศึกษาแก่ประชาชน ได้ทรงประกาศว่า “เธอทั้งหลายจงออกไป เพื่อประโยชน์แก่ประชาชนเป็นจำนวนมาก เพื่อความสุขแก่ประชาชนเป็นจำนวนมาก เพื่ออนุเคราะห์แก่ชาวโลก” เป็นการประกาศเจตนารมณ์แห่งการเผยแผ่พระศาสนาว่ามีเป้าหมายหลักคือ การสร้างสันติภาพให้แก่มวลมนุษยชาติ พระสงฆ์คือสื่อแห่งสันติภาพของมวลมนุษยชาติ เพราะพระสงฆ์เป็นผู้สงบทางกาย วาจา ใจ เป็นแบบอย่างของผู้มีสันติ ปราศจากความเห็นแก่ตัว การทำงานของพระสงฆ์เป็นการทำงานเพื่อให้มิใช่เพื่อเอา จึงไม่แบ่งไปด้วยความขัดแย้ง 2) พระพุทธศาสนาไม่มีประวัติแห่งการกำจัด บิณฑิมา ห้าพันปีตา และสงคราม ศาสนากับศาสนาอื่นๆ ดังข้อความว่า ขบวนการไฟสันติที่แท้จริงแห่งที่รู้จักมาจากพระพุทธศาสนาซึ่งพระศาสดากำหนดให้สาวกทั้งหลายของพระองค์เว้นโดยสิ้นเชิงจากการทำร้าย ไม่ว่าด้วยประการใดๆ ต่อเพื่อนสัตว์โลก ในอินเดียมหาราชอโศก ผู้ได้รับแรงบันดาลใจจากพระพุทธศาสนา ในศตวรรษที่ 3 ก่อนคริสต์ศักราชได้ละเลิกการสงครามอย่างเด็ดขาด ในปุนณเวทสูตร กล่าวถึงพระปุนณเถระว่าเป็นต้นแบบของพระสาวกที่ไม่เบียดเบียนใคร ถึงแม้ตนเองจะได้รับการเบียดเบียน 3) วิธีการประกาศพระศาสนา พระพุทธเจ้าให้พระสงฆ์และศาสนิกชนยึดหลักการ คือ (ก) “อนุปวาโท” การไม่กล่าวร้าย โจมตีผู้อื่น ศาสนาอื่น ลัทธิอื่น แต่ให้ชี้แจงแสดงเหตุผลว่า อะไรถูก อะไรไม่ถูก คำสอนของเขาข้อใดตรงกับของเรา (ข) “อนุปมาโต” ไม่ใช่ความรุนแรง ห้าพันปีตา เบียดเบียน (ค) “ปาติโมกข” สังฆะโร ให้ยึดมั่นในหลักการ ในข้อปฏิบัติ ไม่ละเมิดหลักการ ไม่เปลี่ยนหลักการของตน รักษาวินัย (ง) “ภัตตัสสมิง มัตตัญญุตาน” รู้ประมาณในการกินอยู่ ไม่ฟุ้งเฟ้อ รู้ประมาณการบริโภค (จ) “ปณัตถัง สะยะนาสะนัง” การนอนการนั่งในที่อันสอาด เว้นจากการคลุกคลี (ฉ) “อะธิจิตเต อาโยโค” ฝึกอบรมจิตให้เข้มแข็ง มั่นคงอยู่เสมอ หลักการนี้ส่งเสริมให้เกิดสันติภาพภายนอกและสันติภาพภายใน เป็นหัวใจสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรือง โดยการบำเพ็ญผู้เผยแผ่เป็นหลักสำคัญก่อนออกไปเผยแผ่ธรรม

จึงกล่าวว่า “กลุ่มพระปัญจวัคคีย์จึงเป็นพระวิทยากรทางพระพุทธศาสนาชุดแรกที่พระพุทธเจ้าทรงสร้างขึ้นเพื่อการเผยแผ่ธรรมทางพระพุทธศาสนา” ด้วยการออกไปสร้างสันติภาพให้เพื่อนมนุษย์ภายใต้การสื่อสารเชิงสันติภาพ คือ “จริง ไพเราะ เหมาะกาล ประสานสามัคคี มีประโยชน์ ประกอบด้วยเมตตา” และยึดหลักการ อุดมการณ์ วิธีการตามโอวาทปาติโมกข์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา สิ่งสำคัญคือพระธรรมเทศนาถ้อยคำแรกที่ตรัสกับกลุ่มพระปัญจวัคคีย์ คือ ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร เป็นการพัฒนาวินัยการต้นแบบของพระพุทธเจ้าเป็นกระบวนการพัฒนาใหม่โดยมุ่งเน้นให้เกิดสัมมาสังกัปปะซึ่งเริ่มว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ทางสุดชั่วสองอันบรรพชิตไม่ควรปฏิบัติตาม คือ 1) กามสุขัลลิกายโยค อันเป็นทางคับแคบ (หีน) เป็นทางของชาวบ้าน (คัมมะ) เป็นทางของผู้มีกิเลสหนา (โปถุชณิกะ) ไม่ใช่ทางอารยะ (อนริยะ) และไม่ประกอบประโยชน์ (อนัตถสัณฺหิตะ) 2) อตตภิกลณานุกโยค เป็นทางก่อทุกข์ (ทุกข์) ไม่ใช่ทางอารยะ (อนริยะ) และไม่เกิดประโยชน์ (อนัตถสัณฺหิตะ) ทำให้พระพุทธเจ้าทรงเสนอทางสายใหม่ เรียกว่า มรรคมรรค 8 เริ่มต้นจากสัมมาทิฐิเป็นอริยมรรค ด้วยเหตุนี้ “ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร (ธัมม+จักร+ปวัตตน+สูตร) จึงแปลว่า สูตรที่ว่าด้วย ธัมมจักรที่ใครจะต้านทานให้ถอยกลับไม่ได้” คือ พระพุทธเจ้าได้ทรงวางพระธรรมจักรออกไปปราบความเบียดเบียนและกันของโลกล้มพินาศ ประดุจพระบรมจักรพรรดิขวางจักรแก้วออกไปปราบข้าศึกฉะนั้น

พระพุทธองค์จึงทรงแสดงถึง “ที่สุดโต่ง 2 ฝ่ายที่บรรพชิตไม่ควรเสพไม่ควรปฏิบัติ” ฝ่ายหนึ่งคือ กามสุขัลลิกานุโยค เป็นการหมกมุ่นในกามารมณ์ และฝ่ายสองคือ อตถกิลมณานุโยค เป็นการประพฤตินักไปในทางทรมานร่างกาย ทำให้พระพุทธเจ้าเสนอทางสายกลางอันเป็นวิถีแห่งการตรัสรู้ เรียกว่า “มัชฌิมาปฏิปทา” หรือ ทางสายกลาง” อันได้แก่อริยมรรค 8 ประการคือ สัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวาจา สัมมาวาจา สัมมากัมมััตตะ สัมมาอาชีวะ สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ จึงแสดงว่าการพัฒนานิเวศน์แบบของพระพุทธเจ้า พระองค์เริ่มจากการพัฒนาตนเองให้สำเร็จก่อนแล้วจึงนำไปพัฒนากลุ่มปัจเจกบุคคลเป็นชุดแรก ซึ่งทำให้งานการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเจริญมั่นคงด้วยการสร้างเครือข่ายการทำงาน ด้วยการเริ่มจากจำนวนเพียง 5 ท่านเท่านั้นทำให้พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรือง จึงกล่าวได้ว่า “พระพุทธเจ้าในฐานะวิทยากรต้นแบบของโลก” พระพุทธเจ้าใช้พุทธวิธีสร้างแรงจูงใจให้กับปัจเจกบุคคลเชื่อมั่นเพื่อพระองค์จะได้แสดงปฐมเทศนาทำให้หมู่ชนล่องจักรพระพุทธศาสนามาถึงปัจจุบัน พระพุทธเจ้าทรงใช้บุคลิกภาพของพระองค์เป็นการสร้างแรงจูงใจ

ดังนั้น การพัฒนาธรรมทูตสมณทูตหรือวิทยากรต้นแบบของพระพุทธเจ้าทำให้สอดคล้องกับธรรมประกาศโนบายหรือนโยบายการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 5 ข้อ ประกอบด้วย 1) ตกปลานอกบ้าน มาจากพุทธพจน์ที่ว่า “เธอทั้งหลายจงเที่ยวจาริกไป” 2) ประสานสิบทิศ มาจากพุทธพจน์ที่ว่า “เพื่อประโยชน์เพื่อความทุกข์แก่คนเป็นอันมาก” 3) ผูกมิตรทั่วหล้า มาจากพุทธพจน์ที่ว่า “เพื่อนอนุเคราะห์แก่ชาวโลก” 4) บริหารปัญญา มาจากพุทธพจน์ที่ว่า “แม้เธอทั้งหลายก็พ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวงทั้งที่เป็นของทิพย์และของมนุษย์” 5) สาลิกาป้อนเหยื่อ มาจากพุทธพจน์ที่ว่า “จงแสดงธรรมอันงามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง งามในที่สุด” พระวิทยากรต้นแบบจึงต้องเดินตามทางสายกลางว่าด้วยมรรคมีองค์ 8 คือหลักปฏิบัติที่หลีกเลี่ยงที่ตนสุดโต่งทั้ง 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายที่หมกมุ่นในกามสุขเป็นกามสุขัลลิกานุโยค และฝ่ายที่ทรมานตนเองให้ลำบากเป็นอตถกิลมณานุโยค ซึ่งเป็นการกระทำกันในนักพรตมรรค เป็นการปฏิบัติที่มีความพอดีและจะช่วยให้ควบคุมความยึดติด ในกามสุข จึงสะท้อนว่าธรรมจักกับปวัตตสูตรเป็นพระสูตรที่หมุนจักรคือธรรมเป็นทางสายกลาง หรือมัชฌิมาปฏิปทา ให้กระจายขยายตัวออกไปในทิศต่างๆในโลกใบนี้ ธรรมจักรจึงเป็นอำนาจที่ชุ่มเย็น (Soft Power) หมุนไปในทิศใดความสันติสุขย่อมเกิดขึ้น (Phramaha Hansa Dhammahāso, 2016) ต่างจากจักรของพระเจ้าจักรพรรดิ ถือเป็นอำนาจที่เร้าร้อน (Hard Power) หมุนไปทางทิศใดการบาดเจ็บล้มตายย่อมบังเกิดขึ้น พระวิทยากรต้นแบบธรรมะโอดีจึงต้องใช้ Soft Power เพื่อเสริมสร้างสันติสุขในสังคม

หลักการพัฒนาวิทยาการต้นแบบของพระพุทธเจ้า

การพัฒนามนุษย์พระพุทธเจ้าพระองค์ทรงเป็นนักปฏิรูปการพัฒนามนุษย์เพราะหลังจากพระพุทธเจ้าตรัสรู้พระองค์ได้ส่งพระสาวกจำนวน 60 องค์ออกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อประโยชน์สุขแห่งชาวโลกแสดงให้เห็นว่า “ศาสนาพุทธเกิดมาเพื่อพัฒนามนุษย์” เพราะพระพุทธเจ้าตรัสรู้ร้อยสี่ 4 เพื่อจัดการความทุกข์ของมวลมนุษย์ทั้งปวง ตลอดระยะเวลา 45 ปี โอวาทปาติโมกข์เป็นหลักคำสอนสำคัญของพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นคำสอนหัวใจของพระพุทธศาสนาว่าด้วยอุดมการณ์ของพระพุทธศาสนา ว่าด้วยหลักการพระพุทธศาสนา และว่าด้วยวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา (Phramaha Boonlue Puṅkago, 2013) พระพุทธเจ้าทรงแสดงโอวาทปาติโมกข์ต่อพระอรหันต์สาวก 1,250 รูป ณ เวฬุวันารามในวันเพ็ญเดือนมาฆะ โดยโอวาทปาติโมกข์เป็นคำสอนสำคัญของพระพุทธศาสนาหรือเป็นคำสอน อันเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนาซึ่งในอรรถกถาแสดงว่า พระพุทธเจ้าทรงแสดงโอวาทปาติโมกข์นี้แก่ที่ประชุมสงฆ์ทุกกึ่งเดือนเป็นเวลา 20 พรรษา ก่อนที่จะโปรดให้สวดปาติโมกข์อย่างในปัจจุบันแทน ถือว่าโอวาทปาติโมกข์เป็นคำสอนที่เป็นหัวใจ พระพุทธเจ้าได้โปรดแสดงโอวาทปาติโมกข์ อันเป็นหลักคำสอนสำคัญของพระพุทธศาสนาแก่ พระอรหันต์ทั้งหลายนั้น มุ่งเพื่อให้ยึดเป็นหลักในการนำไปเผยแผ่สั่งสอนผู้อื่นให้เป็นประโยชน์แก่ประชาชนกว้างขวางออกไป เป็นการชักจูงความเข้าใจกันในหมู่ผู้ทำงาน โอวาทปาติโมกข์จึงเป็นหลักธรรมที่เป็นหัวใจพระพุทธศาสนา หลักการสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามหลัก ของโอวาทปาติโมกข์ 3 ประการ หรือเรียกว่า พุทธโอวาท ที่ประมวลคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าไว้เป็นหลักสำหรับยึดถือเป็นหลักการสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ “การไม่ทำความชั่วทั้งปวง การทำความดีให้ถึงพร้อม และการทำใจของตนให้สะอาดบริสุทธิ์” จะเห็นว่าราชคฤห์เป็นศูนย์กลางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นแหล่งที่คำสอนของพระพุทธศาสนาเผยแพร่ออกไปสู่ประเทศต่างๆ ซึ่งสาระสำคัญของโอวาทปาติโมกข์คาลาที่ 2 ถือว่าเป็นหลักการขึ้นปฏิบัติการของพระพุทธศาสนาโดยตรัสว่า “สพฺพปาปสฺส อภินิเวสํ กุสลสฺสุปสมฺปทา สจิตฺตปริโยทปนํ เอตํพุทฺธาน สาสนํ การไม่ทำความชั่วทั้งปวง การทำความดีให้ถึงพร้อม การทำใจให้บริสุทธิ์ผ่องใส นี่เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย”

จึงถือว่าเป็นคาลาที่ชาวพุทธรู้จักมากที่สุดเพราะเป็นหลักการในการนำมาปฏิบัติ แสดงลักษณะสำคัญของพระพุทธศาสนาด้วยการไม่ทำชั่ว ทำความดี และทำใจให้ผ่องใสถือว่าเป็นหลักการสำคัญของการพัฒนาวิทยาการต้นแบบ อันเป็นฐานสำคัญของบุคคลที่จะทำงานรับใช้ เพื่อนมนุษย์และเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุด จึงพัฒนาตนให้สมบูรณ์ก่อนออกไปพัฒนาผู้อื่น

อุดมการณ์พัฒนาวิทยาการต้นแบบของพระพุทธเจ้า

อุดมการณ์ของการพัฒนาวิทยาการต้นแบบของพระพุทธเจ้าแบ่งออก 4 ประการ 1) ขนดี ปริมัตโป ตีติกขา ความอดทนคือความอดกลั้นเป็นตบะอย่างยิ่ง 2) นิพพาน ปริม วทนติ พุทธา พระพุทธเจ้าทั้งหลายตรัสว่านิพพานเป็นบรมธรรม 3) น หิ ปพฺพชิตो ปรุปมาติ ผู้ทำร้ายผู้อื่นไม่เชื่อว่าเป็นบรรพชิต 4) สมโณ โหติ ปรี วิเทฺยฺยนโต ผู้เบียดเบียนผู้อื่นไม่เชื่อว่าเป็นสมณะ จึงขยายความว่า ขันติเป็นความอดทน หมายถึง ทนลำบาก ทนตรากตรำ ทนเจ็บใจ ความหนักเอาเบาสู้เพื่อบรรลุจุดหมายที่ติงาม ขันติจึงปรากฏในหลักธรรมเช่น หลักธรรมที่ห้า 2 ประการ คือ ขันติและโสรัจจะจะเป็นความสงบเสงี่ยม ขันติปรากฏในหลักธรรมคือ บารมี 10 ทศพิธราชธรรมสำนักสันติวิธีและ ธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้าให้ความหมายของคำว่า Tolerance หมายถึง “ความอดทน การยอมรับความแตกต่าง ขันติธรรม การทนกันได้” การยอมรับความแตกต่างของแต่ละบุคคลเป็นพื้นฐานของการป้องกันความขัดแย้งและการอยู่ร่วมกันโดยสันติ (The Office of Peace and Governance, King Prajadhipok’s Institute, 2012) พระพุทธเจ้าทรงยึดอุดมการณ์ของการเผยแผ่ด้วยการมีขันติธรรม ซึ่งพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งสันติวาทีจึงต้องศึกษา โดยองค์ประกอบของขันติธรรมทางศาสนาประกอบด้วย 1) การอนุญาต (Permission) 2) การอยู่ร่วม (Coexistence) 3) การเคารพ (Respect) 4) การยอมรับ (Appreciation/Acceptance)

ขันติธรรมทางศาสนาในพระพุทธศาสนาถือว่าเป็นหนึ่งเดียวกับทางแห่งความหลุดพ้น เพราะความใจแคบทางศาสนาขัดขวางหนทางแห่งความหลุดพ้น การเบียดเบียนทางศาสนาขัดขวางหนทางแห่งความหลุดพ้น ซึ่งหากไร้ขันติธรรมทางศาสนาย่อมไร้ความหลุดพ้นแต่ถ้ามีความหลุดพ้นก็มีขันติธรรมทางศาสนาเป็นของคู่กัน ความเป็นชาวพุทธวัดกันที่ขันติธรรมตามหลักโอวาทปาติโมกข์กล่าว ว่า “ขันติคือความอดได้ทนได้เป็นตบะอย่างยิ่ง นิพพานเป็นบรมธรรม ผู้ทำร้ายผู้อื่นไม่เชื่อว่าเป็นบรรพชิต ผู้เบียดเบียนคนอื่นไม่เชื่อว่าเป็นสมณะ” ขันติธรรมจึงเป็นความใจกว้างทางศาสนาพระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย ถึงคนพวกอื่นจะฟังกล่าวติเตียนเรา กล่าวติเตียนพระธรรม กล่าวติเตียนพระสงฆ์ พวกเราไม่ควรผูกอาฆาตเคັนเคือง ชุ่นใจคนพวกนั้น ถ้าพวกเธอโกรธเคืองหรือไม่พอใจพวกเขา พวกเธอก็จะประสบอันตรายเพราะความโกรธเคืองนั้น” ขันติธรรมทางศาสนาจึงไม่ใช้ความรุนแรงแก้ปัญหา พระพุทธเจ้าตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย เขาตำหนิไม่ด่าตอบ เขาเสียสติ ก็ไม่เสียสติตอบ เขาประหาร ก็ไม่ประหารตอบอย่างนี้แหละสมณะจึงจะชื่อว่าตั้งอยู่ในสมณธรรม” โดยพระพุทธเจ้าตรัสกับพระปุลณณะว่า “ปุลณณะมนุษย์ชาวสุนาปรินตะนั้น มีความดุร้ายรุนแรง เมื่อท่านไปอยู่ถ้าเขาจะด่าจะบริภาษท่าน ท่านจะอย่างไร พระปุลณณะตอบว่า ถ้าเขาด่า ข้าพระองค์จะคิดว่าก็ยังดีที่เขาด่า ไม่ถึงกับเอามือทุบตี” และความใจกว้างทางศาสนากรณีพระเจ้าอโศกมหาราชข้อความว่า “บุคคลผู้กระทำการเคารพบูชาลัทธิศาสนาอื่นด้วยเช่นนี้ ถือว่าเป็นผู้ส่งเสริมลัทธิศาสนาของตนให้เจริญด้วย และทั้งในเวลาเดียวกันเป็นการเอื้อเฟื้อต่อลัทธิศาสนาอื่นด้วย แต่เมื่อกระทำด้วยวิธีตรงกันข้าม ย่อมถือเป็นการทำลายลัทธิศาสนาของตนเองด้วยและเป็นการทำร้ายแก่ลัทธิศาสนาของคนอื่นด้วย” ดังนั้น หลักขันติธรรมทางพระพุทธศาสนายึดความเป็นสากล 3 อย่าง ประกอบด้วย 1) ความจริงสากล

(Universal Reality) 2) ความเป็นมนุษย์สากล (Universal Man) 3) ความรักสากล (Universal Love) (Phramaha Somboon Vuddhikaro, 2014) จึงทำให้พระพุทธเจ้ามีพระนามว่า “ขันติวาที” แปลว่า “ผู้สอนเรื่อง” หรือ “ผู้สอนเรื่องความอดทนอดกลั้น” ความอดทนอดกลั้น การไม่นิยมใช้ความรุนแรงเป็นลักษณะสำคัญของพระพุทธศาสนาในหลักของโอวาทปาติโมกข์ มีความอดทนอดกลั้นต่อกิเลสที่มารกระตุ้นเร้าในรูปแบบต่างๆ สมณะในพระพุทธศาสนาต้องไม่ทำร้ายใคร ไม่เบียดเบียนใคร ไม่ว่าร้ายใคร ไม่ทำอันตรายใคร ในคัมภีร์ พระธรรมบททรงสอนให้พุทธสาวกรู้จักเอาชนะความรุนแรงด้วยสันติวิธี (Phramaha Vudhijaya Vajiramedhi (V. Vajiramedhi), 2012)

การเกิดขึ้นของศาสนามีเป้าหมายสำคัญสูงสุดคือการอยู่ร่วมกันอย่างร่มเย็น และเป็นสันติสุขของมวลมนุษยชาติจากความแตกต่างกันทั้งศาสนา และความเชื่อของมนุษยชาติ อุดมการณ์ของวิทยากรต้นแบบตามแนวทางพระพุทธเจ้า จึงต้องประกอบด้วย 2 ประการ คือ 1) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Discovery of Others) ด้วยการเรียนรู้คนอื่นให้มาก เรียนรู้ศาสนาอื่น จะได้ทำความเข้าใจกัน 2) แสวงจุดร่วม สงวนจุดต่าง (Projects of Shared Purpose) คือ แสวงจุดร่วม สงวนจุดต่าง คนที่ทะเลาะกันต้องร่วมเดินทางไปด้วยกัน สันติศึกษาต้องนำคนที่เห็นต่างมาทำกิจกรรมด้วยกัน เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายให้คนสามัคคีกัน นักสันติวิธีต้องตั้งอยู่บนฐานของปัญญา อย่าใช้ชีวิตเหมือน “แรงติดบวง” ติดในลาภยศและไม่ควรกลัวแบบบ้านบิน และตั้งอยู่บนพื้นฐานของขันติธรรมความอดทนต่อความแตกต่างดังพุทธพจน์ที่ “ขันติ ปรมฺ ตโป ตีติกฺขา” แปลความว่า “ความอดทนคือความอดกลั้นเป็นตบะอย่างยิ่ง” และยึด “อนุปวาโท” การไม่ว่าร้ายใคร “อนุปฆาโต” การไม่ทำร้ายใคร ซึ่งใน พ.ศ.2538 องค์การยูเนสโกประกาศปฏิญญาว่าด้วย “หลักการแห่งขันติธรรม: Principles of Tolerance” เพราะขันติธรรมเป็นการเคารพและการยอมรับนับถือวัฒนธรรมของโลกที่หลากหลาย วิธีการแสดงออกและวิถีชีวิตที่แตกต่างกันไป อดทนต่อความคิดเห็นทางการเมืองที่แตกต่าง ไม่มีเลือกปฏิบัติ “ขันติธรรมเป็นฐานของสันติภาพ” และความอดทนต่อความแตกต่างเป็นฐานสำคัญของศาสนาต่อสันติภาพ เพราะศาสนาเคยถูกใช้เป็นเครื่องมือสร้างความขัดแย้ง จึงมีการประกาศว่า “No more wars in the name of religion: ไม่ยอมให้มีสงครามในนามของศาสนาอีกต่อไป” และทุกศาสนาต้องยึดหลักขันติธรรมเป็นพื้นฐานของการปฏิบัติ

ดังนั้น จุดเริ่มต้นที่พระสงฆ์สาวกผู้ไปประกาศพระพุทธศาสนาในที่ต่างๆ จะต้องยึดถือปฏิบัติตามเพื่อให้เกิดคุณภาพตามพุทธประสงค์เพื่อไม่ออกนอกกลุ่มนอกทาง มีความแน่นแฟ้นอยู่กับการเผยแผ่มีอุดมการณ์มั่นคง (Phramaha Bodhivoṇṣācār (Thongdee Suratejo), 2016) ผู้เผยแผ่จึงต้องมีอุดมการณ์ในการเผยแผ่ธรรมอันจะเป็นเครื่องมือสำคัญสู่การทำงานสื่อสารธรรมโดยอุดมการณ์ของวิทยากรต้นแบบที่ควรยึดถือปฏิบัติเป็นหลักสำคัญคือ ขันติธรรมต่อความแตกต่าง เพราะพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งขันติวาที (Phra Brahmāpandit (Prayoon Dhammacitto), 2018)

วิธีการพัฒนาวิทยากรต้นแบบของพระพุทธเจ้า

วิธีการการพัฒนาวิทยากรต้นแบบของพระพุทธเจ้าพระองค์ทรงยึดของคุณสมบัติ 6 ประการตามแนวทางโอวาทปาติโมกข์ พระพุทธเจ้าวางรากฐานสำหรับนักเผยแผ่พระพุทธศาสนา ถือว่าเป็นคุณสมบัติของผู้จะไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา ประกอบด้วย 1) อนุปวาโท การไม่พูดร้าย 2) อนุปมาโต การไม่เบียดเบียนทางกาย 3) ปาติโมกฺเข จ สัมมโร การสำรวมในปาติโมกข์ 4) มตตญฺญตา จ ภตตสมิ การรู้จักประมาณในการบริโภค 5) ปนตญฺจ สยนาสนิ การนอนการนั่งในเสนาสนะอันสงัด 6) อธิจิตฺเต จ อาโยโค การประกอบความเพียรในอธิจิตหรือการฝึกฝนพัฒนาจิตของตน เอตํ พุทธานํ สาสนํ นี้เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย (Indhasara, 2002) ซึ่งผู้ที่ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนานั้น ควรจะปฏิบัติตามวิธีการของพระพุทธเจ้าด้วยการไม่กล่าวร้ายโดยการมุ่งแสดงแต่คำสอนแต่หลักความจริง ไม่พูดกล่าวร้ายตีเตียนผู้อื่น ไม่กล่าวร้ายป้ายสีศาสนาอื่น (Phra Rajapariyatkaṇṇi, 1975) ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญเป็นต้นแบบในพุทธปฏิปทา มีพุทธจริยาแสดงให้เห็นถึงพระพุทธลักษณะที่ว่าทรงแสดงแต่หลักธรรม ไม่กล่าวร้ายป้ายสีใคร (Phra Brahmapandita (Prayoon Dhammacitto), 2014) โอวาทปาติโมกข์ถือเป็นการประกาศอุดมการณ์หลักการและวิธีการประกาศพระพุทธศาสนาและเผยแผ่ธรรมของพระพุทธเจ้าและบรรดาพระสาวก พระพุทธองค์ได้ตรัสหลักการสอนหรือวิธีการเผยแผ่ความว่า “การแสดงธรรมให้คนอื่นฟังมิใช่สิ่งที่ทำได้ง่ายผู้แสดงธรรมแก่คนอื่น จึงต้องประกอบด้วย 1) เราจักกล่าวไปตามลำดับ 2) เราจักกล่าวยกเหตุผลมาแสดงให้เข้าใจ 3) เราจักแสดงด้วยอาศัยความเมตตา 4) เราจักไม่แสดงเพราะเห็นแก่อาภิส 5) เราจักแสดงไปโดยไม่กระทบตนและผู้อื่น” (Phra Rajavoramedhi (P.A. Payutto), 2002)

ดังนั้น วิธีการพัฒนาวิทยากรต้นแบบของพระพุทธเจ้า เป็นการสร้างสัมพันธ์กับสังคม พระธรรมทูตนักเผยแผ่พระพุทธศาสนาต้องประพฤติปฏิบัติตนดำรงมั่นอยู่ใน วิธีการประกาศ พระศาสนาของพุทธสาวก 6 ประการ คือ 1) ไม่ตำหนิ ไม่ตีเตียนใคร 2) ไม่เบียดเบียนใคร 3) สำรวมระวังเคร่งครัดต่อพระวินัย 4) ไม่เห็นแก่ปากท้องไม่เป็นคนเห็นแก่กิน 5) ยินดีพอใจอยู่สถานที่อันสงบสงัด 6) มีความขยันหมั่นเพียรในการเจริญสมาธิภาวนา จึงแสดงว่า“โอวาทปาติโมกข์ถือว่าเป็นคุณสมบัติเป้าหมายหลักการและวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระพุทธองค์ที่ได้วางรากฐานไว้เพื่องานพระศาสนาอย่างแท้จริง” (Kanphai, 2014) วิธีการเผยแผ่ตามโอวาทปาติโมกข์ที่พระพุทธองค์ทรงใช้เป็นผลสำเร็จมากที่สุดในวิธีการคือ “อนุปวาโท อนุปมาโต ไม่ว่าร้ายใคร ไม่กระทบกระทั่งใคร” พระนักเผยแผ่พระพุทธศาสนาจะต้องเป็นมิตรกับทุกฝ่าย เพราะวิทยากรต้นแบบหรือธรรมทูตสมณทูตเป็นผู้ส่งสารให้เกิดสันติภาพในสังคมท่ามกลางความแตกต่างกันทางพหุวัฒนธรรม (Phramaha Pao Tejapakkho, 2009) วิธีการพัฒนาวิทยากรต้นแบบของพระพุทธเจ้า จึงเน้นให้ผู้เผยแผ่หรือวิทยากรต้นแบบมีวิธีการเผยแผ่ในการสร้างสันติสุขให้กับสังคมภายใต้การไม่สื่อสารที่ก่อให้เกิดความเกลียดชังแต่พระพุทธเจ้าทรงเน้นเรื่องหลักการมากกว่าการใช้อารมณ์กระทบกระทั่งใคร จึงสังเคราะห์ตารางการพัฒนาวิทยากรต้นแบบตามแนวทางของพระพุทธศาสนาโดยยึดตามหลักโอวาทปาติโมกข์ ประกอบด้วย

1) คุณสมบัติเฉพาะตัว	วิทยากรหรือพระธรรมทูตต้องยึดมั่นอยู่ในอุดมการณ์ 4 ประการคือ มีขันติธรรม มีความอดทนต่อความลำบากความตรากตรำ มีความอดกลั้นต่อกิเลส เป็นผู้ใจเย็นสุขุมรอบคอบ เกื้ออารมณฺ์ ไม่นินทาใคร ไม่เบียดเบียนใคร ไม่กระทบกระทั่งใคร มีสมณสัญญา มีความสงบ โดยมุ่งหลักธรรมเรื่องขันติธรรมทางศาสนา คุณสมบัติเฉพาะตัวของวิทยากรทางพระพุทธศาสนา จะต้องมีความอดทนเป็นคุณสมบัติเฉพาะตัว
2) เป้าหมายหรือกรอบในการเผยแผ่	วิทยากรหรือพระธรรมทูตต้องยึดหลักการ 3 ประการ คือ การไม่ทำบาปทั้งปวง การละความชั่วทั้งปวง การทำความดีให้เพียบพร้อม การทำความดีให้สมบูรณ์ การทำจิตของตนให้บริสุทธิ์ให้ผ่องแผ้วให้ผ่องใส โดยมุ่งหลักธรรมเรื่องการฝึกพัฒนาตนเองผ่านวิปัสสนากรรมฐาน ซึ่งจะนำไปสู่การมีสันติภายใน โดยยึดถือการทำความดีเป็นกุศลธรรม
3) หลักการในการสร้างสัมพันธ์กับสังคม	วิทยากรหรือพระธรรมทูตต้องประพฤติปฏิบัติตนดำรงมั่นอยู่ในวิธีการประกาศพระพุทธศาสนา 6 ประการ คือ ไม่ตำหนิ ไม่ติเตียนใคร ไม่เบียดเบียนใคร สำนวณระวัง เคร่งครัดต่อพระวินัย ไม่เห็นแก่ปากท้อง ไม่เป็นคนเห็นแก่กิน ยินดีพอใจอยู่ ณ สถานที่สงบสัจ มีความขยันหมั่นเพียรในการเจริญสมาธิภาวนา โดยมุ่งหลักธรรมในการไม่กล่าวร้ายหรือโจมตีใครใช้ความนุ่มนวลในการสื่อสารธรรม ด้วยการใช้อวาสุภาชิต เน้นการกระทบธรรมแต่ไม่กระทบคน

สรุป

วิทยากรต้นแบบทางพระพุทธศาสนาเป็นธรรมทูตผู้นำสันติภาพไปสู่สังคมและชาวโลกด้วยการเผยแผ่คำสอนในทางพระพุทธศาสนา โดยมีวิธีการในการเผยแผ่ตามหลักโอวาทปาติโมกข์ที่ พระพุทธองค์ทรงใช้เป็นแนวทางในการเผยแผ่สำหรับธรรมทูต วิธีการเผยแผ่ที่พระพุทธเจ้าทรงใช้ได้ผลสำเร็จมากที่สุด คือ “การไม่ว่าร้ายใคร ไม่กระทบกระทั่งใคร” เป็นการสื่อสารเชิงสันติภาพ มีความเคารพในความแตกต่าง วิทยากรทางพระพุทธศาสนาจึงต้องเป็นมิตรกับทุกฝ่าย การพัฒนาวิทยากรต้นแบบตามแนวทางของพระพุทธศาสนาต้องยึดหลักตามของโอวาทปาติโมกข์ อันเป็นหัวใจสำคัญของนักเผยแผ่พระพุทธศาสนา ประกอบด้วย 1) คุณสมบัติเฉพาะตัว วิทยากรหรือพระธรรมทูตต้องยึดมั่นอยู่ในอุดมการณ์ 4 ประการคือ มีขันติธรรม มีความอดทนต่อความลำบากความตรากตรำ มีความอดกลั้นต่อกิเลส เป็นผู้ใจเย็นสุขุมรอบคอบ เกื้ออารมณฺ์ ไม่นินทาใคร ไม่เบียดเบียนใคร ไม่กระทบกระทั่งใคร มีสมณสัญญา มีความสงบ 2) เป้าหมายหรือกรอบในการเผยแผ่ วิทยากรหรือพระธรรมทูตต้องยึดหลักการ 3 ประการ คือ การไม่ทำบาปทั้งปวง

การละความชั่วทั้งปวง การทำความดีให้เพียบพร้อม การทำความดีให้สมบูรณ์ การทำจิตของตนให้บริสุทธิ์ ให้ผ่องแผ้วให้ผ่องใส 3) หลักการในการสร้างสัมพันธ์กับสังคม วิทยาการหรือพระธรรมทูตต้องประพฤติปฏิบัติตนดำรงมั่นอยู่ใน วิธีการประกาศพระพุทธศาสนา 6 ประการ คือ ไม่ตำหนิ ไม่ติเตียนใคร ไม่เบียดเบียนใคร สรรวมระวาง เครื่องครัดต่อพระวินัย ไม่เห็นแก่ปากท้อง ไม่เป็นคนเห็นแก่กิน ยินดีพอใจอยู่ ณ สถานที่สงบสงัด มีความขยันหมั่นเพียรในการเจริญสมาธิภาวนา “โอวาทปาติโมกข์จึงถือว่าเป็นคุณสมบัติ เป้าหมายหลักการและวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระพุทธองค์ที่ได้วางรากฐานไว้เพื่องานพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง” ถือว่าเป็นการพัฒนาวิทยาการต้นแบบตามแนวทางของพระพุทธศาสนา

References

- Indhasara, W. (2002). *Ovāda Pāṭimokkha: Religious Propagation*. Bangkok: O.S. Printing House.
- Kanphai, K. (2014). *Mass Communications in Tripitaka*. Bangkok: V. Printing Co., Ltd.
- Lecturers of Mahachulalongkornrajavidyalaya University (2017). *Theravāda Buddhism*. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya Publishing.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University (2018). *Common Buddhist Text Guidance and Insight of the Buddha*. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya Publishing.
- Phra Brahmaganabhorn (P.A.Payutto). (2013). *Dictionary of Buddhism*. Bangkok: Pli Dhamma Publishing Company.
- Phra Dhebbodhividhes (Weerayut Virayuddho). (2010). *Vision of Buddhism Propagation in The Buddhist Land*, Reinforce the Quality of life, Increase the Work Efficiency. India-Nepal: Office of Dhammadhuta India-Nepal.
- Phramaha Hansa Dhammahāso. (2016). *Peace Studies: The Buddhist Path to World Peace*. Nonthaburi: Panyachatra Books Binding Co., Ltd.
- Phramaha Boonlue Puñṅago. (2013). *The Study of Vipassanā Bhāvanā according to The Ovāda Pāṭimokkha*. Thesis of Master of Arts Program in Buddhist Studies. Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya Publishing.
- Phramaha Bodhivoṇṣācār (Thongdee Suratejo). (2016). *Buddhism Propagation Determination in Europe*. Special lecture given at The Conference of The Union of Thai Sanghas in Europe No. 10th.

- Phra Brahmapaṇḍit (Prayoon Dhammacitto). (2018). *Benefaction of Buddhism and The Perfect Human Development*. A Special Discourse delivered in The Convocation Ceremony of Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phramaha Somboon Vuḍḍhikaro. (2014). *Religious Toleration A Case of Buddhism*. Academic Lecture for The Students of Peace Studies Programme Mahachula.
- Phramaha Vudhijaya Vajiramedhi (V. Vajiramedhi). (2012). *Ahimsa Magga to Peace*. Bangkok: Buddhist Economics University.
- Phra Rajapariyatkavī. (1975). *Buddhism and Human Development*. Panel Discussion on The 15th United Nations Day of Vesak Celebrations.
- Phra Brahmapaṇḍit (Prayoon Dhammacitto). (2014). *The Conference of Religious Leaders for Peace in Asian Community*. Academic lecture in the Religious Tolerance.
- Phra Rajavoramedhī (P.A. Payutto) (2002). *Teaching Techniques of The Buddha*. Bangkok: Buddha Dhamma Foundation.
- Phramaha Pao Tejapañño. (2009). *The Policy of Buddhism Propagation: Thesis of Master of Arts Program in Buddhist Studies*. Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya Publishing.
- The Office of Peace and Governance, King Prajadhipok's Institute. (2012). *Dictionary of Conflict and Resolution*. King Prajadhipok's Institute 5th ed.